

گفت‌وگو با «فخری اله‌توکلی» عضو هیئت نمایندگان و رئیس کمیسیون قالی و صنایع دستی اتاق کرمان

قالی، نیازمند نگاه ویژه

فخری اله‌توکلی رئیس کمیسیون قالی و صنایع دستی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان در گفت‌وگو با ما عنوان می‌کند که نظام مهندسی را می‌توان مصداق مناسبی برای ایجاد یک نظام تعیین کیفیت فرش دستباف در وجه صنعتی آن معرفی کرد و با تعامل بین اصالت‌ها و خلاقیت‌های بجا، ابعاد هنری آن نیز رشد و توسعه مناسب پیدا می‌کند. وی موازی کاری‌های بخش خصوصی و دولتی و در مجموع عدم توجه ویژه به این صنعت را از موانع فرا راه رسیدن به نتایج مورد انتظار در بهبود توسعه تولید و تجارت آن می‌داند.

○ مهم‌ترین اقدامات عملی ناشی از پیگیری اجرای مصوبات کمیسیون فرش و نتایج کمی و کیفی به دست آمده در تولید و تجارت فرش استان به‌ویژه «به بافی و تجارت خارجی» را بفرمایید.

نوآوری - استارت‌آپ‌ها - برگزاری توره‌های شهرهای تولیدکننده فرش از جمله تبریز، تهران، قم و گرفتن فضاهای نمایشگاهی که طی مدت دو سال به خرید و سفارش تولید فرش، مبیل قالی و گلیم کرمان از طرف خریداران عرب و ژاپنی منجر شده است.

○ عوامل محدودکننده وصول به نتایج مورد انتظار چه بوده‌اند؟ موازی کاری‌های بخش خصوصی و دولتی و عدم توجه ویژه به این صنعت.

○ مهم‌ترین عوامل صدمه زنده به شهرت و صادرات فرش ایران چیست؟ به نظر شما در این زمینه مقصر کیست؟

همانند یک الگوی جهانی و همیشه صادق، تمام جهان به‌واسطه تفاوت‌های نژادی، فرهنگی و زبانی امر اعتمادسازی ذی‌نفعان در صادرات یک اصل همیشگی است به‌طور مثال در دهه ۸ به تعهدات پایبند نبوده و فرش‌های صادر شده از نظر کیفیت مواد اولیه و نوع بافت فرش (بافت) به شهرت فرش کرمان لطمه وارد کرده است. مهم‌ترین عامل صدمه زنده به شهرت صادرات فرش ایران عدم شفافیت در همه ابعاد فرش

○ چه راهکارهایی برای بهبود و ترقی صنعت فرش دستباف استان پیدا کرده‌اید؟

از آنجایی که فرش دستباف به‌عنوان یک هنر - صنعت محسوب می‌شود لازم است که هر دو وجه آن یعنی هنر و صنعت به یک میزان ارج نهاده شود، به بیان بهتر رفتارهایی صورت پذیرد که ارزش‌های هر یک از این دو مؤلفه در آن حفظ شود. برای مثال حتی‌الامکان به مفاهیم اصالت طرح و نقش و نیز اهمیت رنگ‌بندی در فرش دستباف توجه شود و حتی حدودی تعیین شود تا هر چیزی به‌عنوان یک اصل قرار نگیرد. در مقابل این اصالت‌ها لازم است که رویکردهای خلاقانه صحیح هم برای طرح و نقشه فرش دستباف ایران جدی تلقی شود، بنابراین با تعامل بین اصالت‌ها و خلاقیت‌های صحیح و به‌جا مجالی پیش می‌آید که ابعاد هنری فرش دستباف رشد و توسعه مناسبی پیدا کند. در مورد وجه صنعت فرش دستباف باید نظامی (سیستم) بر حدود کیفی تکنیکی تولید فرش دستباف نظارت داشته باشد، برای مثال می‌توان نظام مهندسی را مصداق مناسبی برای ایجاد یک نظام تعیین کیفیت فرش دستباف معرفی کرد. این نظام کیفیت مواد اولیه، کیفیت رنگ‌رزی، کیفیت بافت، کیفیت خدمات پس از بافت و همه آنچه به حدود صنعتی فرش دستباف مربوط می‌شود مورد نظارت و بررسی قرار می‌دهد به این ترتیب دست‌کم دو رویکرد در طول سالیان متمادی برای فرش دستباف پیش خواهد آمد، رویکرد اول ایجاد احساس مسئولیت‌پذیری در جهت تولید کالای مناسب با قیمت عادلانه برای ارائه به بازار و رویکرد دوم انگیزش حس اعتماد از طرف مشتریان به تولیدکنندگان و دست‌اندرکاران تولید فرش دستباف ایران.

لطمه وارد می‌کند. بخش‌ها به افراد متخصص واگذار گردد و جایگاه افراد تعریف شود همچنین یک مدیریت یا یک نهاد نظارت بر کنترل کیفیت و قیمت‌گذاری در همه زنجیره تأمین فرش نیاز است به‌طور مثال هر طراح یا هر تولیدکننده مواد اولیه به هر قیمتی که بخواهند طرح یا مواد اولیه خود را می‌فروشند و هیچ نظارتی وجود ندارد. در گذشته فرش کرمان را بخش خصوصی مدیریت می‌کرد و باعث شد که فرش شهرت جهانی پیدا کند اما متأسفانه امروز نهادهای غیرمتخصص ورود کرده‌اند.

○ در مورد بهبود وضع معیشتی بافندگان فرش استان چه اقدامات مؤثری انجام شده است؟

بیمه بافندگان تنها اقدام تأثیرگذار از طرف دولت بوده که باعث دلگرمی بافندگان و بازگشت آن‌ها حرفه پیشین خود است. اختصاص وام‌های ارزان و غیر کارآمد نیز بوده است که به دلیل شرایط موجود اقتصادی نه تنها در عمل کمکی نشده بلکه وام‌گیرندگان با مشکلات بازپرداخت روبرو شده‌اند.

○ و سخن پایانی؟

- حفظ و اعتلای جایگاه الوالی فرش دستباف کرمان به‌عنوان یک میراث گران‌قدر فرهنگی و هنری در سطح ملی و بین‌المللی از طریق نظارت، هدایت و حمایت تشکلهای مختلف مردمی، هنرمندان، بافندگان، صادرکنندگان و همه دست‌اندرکاران در عرصه این صنعت و هنر ملی، حمایت از توسعه صادرات که یکی از واجبات این مهم در جهت حفظ موقعیت‌های اقتصادی و حضور فعال این محصول با ارزش در سطح جهان می‌باشد، - سازماندهی امور مرتبط به تأمین مواد اولیه مرغوب بومی استان، - ترویج فرهنگ سفارش‌پذیری تولید از سمت بازار به‌سوی تولید با حفظ اصالت‌های قالی کرمان، - حمایت از بافندگان، تولیدکنندگان، بازرگانان و نیروهای خلاق و نوآور در هنر قالی کرمان و با پیشنهاد قوانین و مقررات تشویقی در این حوزه، - انجام فعالیت‌های تبلیغاتی به‌منظور جلب و جذب نسل جوان با ابزارهای مختلف رسانه‌ای و بسترسازی به‌منظور ترغیب آن‌ها برای ورود به این حرفه از طریق صداوسیما، ساخت فیلم زندگینامه گذشتگان فرش کرمان (چرا قالی کرمان به‌عنوان سلطان فرش ایران در دنیا شناخته شده بود) تمام این مباحث نیازمند یک نگاه ویژه از طرف مسئولین به این صنعت و هنر می‌باشد.

قالی کرمان ظرفیت‌های بالقوه‌ای دارد که تولید آن از تهیه مواد اولیه تا تکمیل خدمات نهایی نزدیک به ۳۷ شغل اصلی و فرعی درگیر می‌کند، صاحبان این مشاغل از کم‌درآمدترین اقشار استان هستند که با هنرمندی خود یکی از مهم‌ترین کالاهای صادراتی و ارزآور را ارائه می‌دهند. پوشش کامل بیمه درمان و بازنشستگی می‌تواند افزون بر کمک به بهبود کیفیت کالای تولیدی، امید را در ارکان تولید افزایش داده و نسل بعدی را امیدوار کند.

پیشنهادها:

- ۱- ساماندهی مواد اولیه بومی، ۲- ترویج فرهنگ سفارش‌پذیری از سمت بازار به سمت تولید با حفظ اصالت فرش کرمان، ۳- حمایت از بافندگان - تولیدکنندگان و بازرگانان و نیروهای خلاق، ۴- ورود به فعالیت‌های تبلیغاتی و فرهنگ‌سازی از طریق صداوسیما (ساخت فیلم از بزرگان قدیم کرمان)، ۵- پوشش کامل بیمه درمان و بازنشستگی. ●

دستباف ایران است. امروزه احساس امنیت و احترام تنها راهکارهای مناسب برای رسیدن به توسعه پایدار است و فرش دستباف هم از این مهم استثنا نخواهد بود.

○ چه سازوکار نظارتی بر تولید و تجارت فرش دستباف استان به‌عنوان یک نهاد تعیین‌کننده در جهت به بافی، کیفیت‌سنجی و توسعه صادرات آن پیشنهاد می‌نمایید؟

پاسخ: پیشنهاد می‌گردد یک کارگروه تخصصی تحت نظارت اتاق، سازمان صمت و اتحادیه شکل گیرد و نظارت بر جریان تولید و تجارت فرش در ابعاد مختلف اعم از طراحی، رنگرزی، تولید، قیمت‌گذاری و خدمات اعمال گردد.

○ در باب مسائل و مشکلات، نیازها و راهکارها مرتب در همایش‌ها، کنفرانس‌ها و گفت‌وگوها و غیره صحبت می‌کنیم؛ واقعاً بعد از دهه‌های متوالی، دیگر راه‌حل شناخته شده و نیازها مشخص است، چرا اقدامات عملی مؤثری انجام نمی‌شود؟ یا اگر می‌شود چرا بی‌نتیجه است؟

تا زمانی نهادها به‌صورت جزیره‌ای در این صنعت فعالیت داشته باشند، ما به یک نتیجه مطلوب نخواهیم رسید؛ بنابراین وجود یک تشکل رسمی مثل انجمن فرش استان می‌تواند راه‌گشا باشد. با عنایت به مطالعات و عارضه‌یابی انجام‌شده توسط خوشه فرش کرمان و راور می‌توان به راه‌کارهای مناسبی دست‌یافت.

○ استان کرمان از مناطق تولید پشم باکیفیت و عالی بوده است و این امکان امتیازی بی‌بدیل در کیفیت فرش کرمان بوده که آن را ضرب‌المثل نموده است. آیا برای افزایش تولید پشم محلی مورد نیاز استان، راهبردی اندیشیده شده و برنامه‌ای عملیاتی شده است؟

خیر، متأسفانه تجار افغانه پشم سیرجان را خریداری و به کشورهای اروپایی صادر می‌کنند در گذشته یکی از مزایای فرش کرمان، کیفیت مواد اولیه آن بوده است؛ بنابراین نیاز به یک مرکز جمع‌آوری پشم و جلوگیری از خروج آن به کشورهای همسایه می‌باشد. پیشنهاد می‌گردد یک مرکز تأمین و توزیع مواد اولیه بومی در استان راه‌اندازی شود.

○ اصولاً برای تقویت تولید نهادهای فرش بافی در استان چه برنامه‌هایی تدارک دیده شده و چه اقداماتی صورت پذیرفته است؟

طی دوره‌های گذشته اتاق بازرگانی با حمایت از تولیدکنندگان و گرفتن غرفه در نمایشگاه‌های بین‌المللی توانسته انسجامی بین آن‌ها ایجاد نماید و با حضور در نمایشگاه‌ها و تعامل مستقیم بین عرضه‌کنندگان و متقاضیان در پیشبرد فروش و سفارش‌پذیری تأثیر بسزایی گذاشته است.

○ به نظر شما در چه مواردی از نحوه مدیریت اعمال شده بر اقتصاد فرش باید تجدیدنظر کرد؟

باید مدیریت تخصصی شود یعنی مدیریت کل به جزء شود که متأسفانه جزئیات (مواد اولیه-طرح-رنگ و...) به کلیات فرش (اصالت فرش کرمان)